EN KONFIDENTIELLE 17/5-45
(For siste gang)

FOR SANNHET OG RETT

Den 17.mai 1814 slo Eidsvoldsfedrene fast at Norge var et fritt land med hånd om sin egen skjebne.

Den 17.mai 1945 har vi gitt beviset for at vi erdet. Vi har bestått illprøven. Vi har holdt ryggen rak, ikke bare som i tidligere kriser overfor danske og svenske forsøk på å dominere oss ved sin gjennom århundrer befestete overlegenhet i materiell utvikling og ytre kulturformer, men overfor Det tredje Rikes profesjonelle forførelseskunster, bunnløse råskap og svimlende militære seire.

Trass i at den pangermanske idé hadde røtter langt tilbake i norsk åndsliv fordi den på sett og vis nivellerte det på mange måter plagsomme lillebrorforholdet til våre skandinaviske naboland, og trass i at det nasjonalsosialistiske Tyskland alt fra starten hadde hatt en uhyggelig fascinerende virkning - ikke bare på dem som naturlig følte seg tiltrukket av volds-og kaste-ideologien, men også på alle som er svake for alt som har suksess, hva det enn representerer, og det viste seg den gang å være sørgelig mange - så vi uten å nøle nei takk til den stilling erobrernasjonen bø oss som elitestat under tysk beskyttelse i et nyordnet Europa. Vi lot oss ikke blende av den tilsynelatende så lett erhvervete æren. Bare hos noen ganske få hadde den kampen vi fra 1814 bevisst har ført for vår rett til nasjonal selvhevdelse, ført med seg en bitterhet over tapte slag som forvandlet fedrelandskjærligheten til nasjonal mindreverdskjensle, forgiftet sinnet og forvirret tankene, slik at de sammen med en håndfull samvittighetsløse opportunister framsto som landsforredere. Men de berømmelige 99 % av det norske folk reagerte som sunne nordmenn fra de første tyske soldatene satte foten på norsk jord. De som ennå sa: "Men det er nå imponerende likevel," ble ferre og ferre. Trass i det kaos som oppsto ved overfallet fordi det praktisk talt bare var quislingene som hadde forberedt seg på å ta mot fienden, trass i den sinnets lamhet som grep mange da de brått ble revet ut av "det kan ikke hende her"-mentaliteten, presterte vi et forsvar som forrykket Blitz-krigens timetabell på en for Tyskland skjebnesvanger måte. Det samarbeidsberedskap som hang sammen med vår holdning fra før krigen - at vi som en liten nøytral stat ikke hadde noe medansvar for utviklingen og at vår første plikt mot oss selv var å holde oss utenfor en krig som for mange sto som en stormaktkonflikt og ikke som styrkeprøven mellom rett og vold - og som blandt annet førte til de sørgelige "forhandlingene" mellom Stortinget og okkupasjonsmakten sommeren 1940, kom i det rette lys da Terboven uten videre avsatte administrasjonsrådet som et dårlig skikket red-

(Forts.s.2,sp.1)

NORGE ER FRITT

Tyske soldatstøvler tramper ikke i gatene lenger. Våre gutter har tatt plassen. Med det seige siget i kroppsføringen knærne og den ledige kroppsføringen som årelang trening i skogsterreng har gitt, i "uniformer" hvis eneste enhetspreg er den absolutte hensiktsmessighet pluss armbindet, uten alle ytre militære former, men med en alt gjennomtrengende militær ånd, dukket de fram i løpet av en natt - en hær så typisk norsk som ingen annen Norge noen gang har stillet. De sto fram som det første ugjendrivelige beviset på at vi igjen er herrer i vårt eget hus - det huset de nå over en uke har strevd hardt med å rense opp i. De har alt gjort en enestående innsats, disse guttene, og de har fylt oss med en flammende stolthet. I årevis har de trenet under en stadig og økende trussel om arrestasjon, tortur og død foran eksekusjonspeletongene. De har sett sine nærmeste kamerater bli innhentet av skjebnen, og deres organisasjoner har vært truet med oppløsning. Men de har fortsatt, og i økende antall, under de vanskeligst tenkelige forhold. Det er ikke lett å si hvem påkjenningen har vært størst for - de som var dradd på skauen for å komme tyskernes mobiliseringsplaner i forkjøpet og slet vondt under dårlige innkvarteringsforhold og utilstrekkelig utstyr, alltid parat til å bryte opp på et sekunds varsel hvis de ble oppdaget - eller de som passet sitt daglige arbeid og med beundringsverdig skuespillkunst og disiplin førte ikke bare fienden men også sine nærmeste og sin interesserte omgangskrets bak lyset med sin sorgløse daffing og sin plutselige voldsomme interesse for bridge og annet tidtrøyte.

Den alt annet enn farefri oppgaven hjemmestyrkene nå fyller med å fange inn de mer og mindre desperate elementene i NS - en jobb de gikk i gang med mens tyskerne ennå gikk vepnete rundt og ingen kunne forutsi hva de enkelte gruppene kunne ha i sinne - er likevel en lek mot det de var trenet til og fullt forberedt på å utføre: guerillakrigen bak fiendens linjer i tilfelle alliert invasjon. - Skjebnen har spart oss for å se enda fler av landets beste sønner falle for fiendens kuler. De vi i dag opplever er en manifestasjon av den glødende kampviljen som har gjort oss friheten verdige, og av en disiplin som i dag gir seg utslag i at Hjemmefrontledelsens parole "verdighet, ro, disiplin" står lysende over sluttfasen av vår frigjøringskamp.

De første styrkene utefra er alt kommet - polititroppene fra Sverige og norske tropper fra Storbritannia, sammen med våre allierte. Vi hilser dem med begeistring, en begeistring som er så meget større som vårt hat til uniformer og militær oppstramming og parademarsjer har fått høve til å falle til ro under inntrykket av hjemmefrontens egne soldater - preusserdommens rakeste motsetning.

Men hvor forskjellige de enn er i utseende og trening, er våre gutter utefra de samme som dem vi har kjempet sammen med her hjemme - rene tilfeldigheter avgjorde hvem som ble og hvem som dro. Det avhang av slumpetreffet om en den første

(Forts.s.2, sp.1)

FOR SANNHET OG RETT, forts.

skap for gjennomføringen av hans vilje, og høyesterett før jul tråtte tilbake i protest mot tyskernes forsøk på å bringe vår øverste rettslige instans under kontroll. Hele det norske folk så nå hva kampen saken virkelig gjaldt. Og den dypt rotfestete norske rettskjensien, det absolutt ukrenkelige element i norsk samfundsliv, var den klippen alt videre "samarbeid" strandet på. At Norge var okkupert av en overlegen stormakt, var noen en stor del av folket var villig til å finne seg i. At den norske rettsstat var i fare, fikk kampviljen til å blusse opp i hver ærlig nordmann. Det ble klart for alle at nazisme og korrupsjon var ett og det samme, og gruppe for gruppe samlet seg til forsvar om sine skanser, uten hensyn til ofre. Bevisstheten om vår saks rettferdighet ga folket det store tålmot. Selv de som den første tiden virket forvirrete og vankelmotige, gjorde nå en innsats det sto respekt av.

Vår kampvilje var fra første stund uavhengig av krigsutviklingen. Når vi til å begynne med hevdet at Tyskland umulig kunne vinne krigen og til støtte for påstanden førte i marken argumenter vi nå bare kan le av, og når vi senere fastsatte sikre tidspunkt for krigens opphør og trøstig flyttet dem fram måned for måned, var det bare et uhøytidelig uttrykk for vår urokkelige vilje til å fortsette kampen hvor lenge det skulle være, også ut over en avgjørende tysk militær seir.

Når flaggene idag veier over et fritt Norge, kan vi med full rett gratulere hverandre med seiren. Vi har ikke bare vunnet vårt land tilbake med å yte vårt i de forente nasjoners rekker under den allierte overkommando, vi har bevart vår nasjonale ære ukrenket gjennom den hardeste påkjenning vi i hele vår historie har vært utsatt for.

NORGE ER FRITT (forts.)

tiden fikk de kontaktene som ga håp om at en aktiv motstand kunne utvikle seg i Norge. Mange orket ikke passiviteten og den mer eller mindre direkte støtten de gjennom sitt vante arbeid nødvendigvis måtte gi tyskerne, og brøt over tvert. Det er heller ikke få som ble drevet over i utefronten etter først å ha tilhørt hjemmefronten. Om veien kom til å gå til en direkte og ærerik innsats i flyvåpenet eller marinen i Storbritannia eller til en årelang ventetid der eller i Sverige, avhang igjen av skjebnen.

Felles for dem alle er at de fra første stund etter våpenstillstanden gikk inn for å være i full kondisjon til å ta sin tørn for Norges sak når sjansen kom. Og alle har de stått og står ennå under den allierte overkommando. Sammen har kommandotroppene fra Storbritannia og våre egne hjemmestyrker gjort en glimrende innsats i kommunikasjonsslaget for å gjøre de ubesetrete 300 000 tyskerne i Norge til død kapital for Det tredje Riket.

Hjemmestyrker og utestyrker - alle er de Kongens menn. Det samme gjelder, og slett ikke i mindre grad, våre sjøfolk i handelsflåten, som av våre allierte er blitt satt som likeverdig med en hær på en million mann - de som alle som en ved overfallet på Norge fulgte Kongens ordre om å dra til britisk havn og gå i våre alliertes tjeneste, og siden uten svikt har hevdet Norges ære og kjempet vår kamp på vår aller dyreste og farligste front - våre sjøfolk som må kjempe videre, også etter at Norge er blitt fritt.

Sjøfolkene våre vil komme hjem etter hvert, i småflokker, etter at fredelige tilstender er gjenopprettet her hjemme og seirsrusen er gått over i hverdag. La oss aldri glemme å gi dem den hyllest de fortjener når de kommer!

DK FOR SISTE GANG

Den underjordiske pressen har tjent sin oppgave og forsvinner. De frie aviser ne fra før er kommet igjen, og vi bringer dem her et forsinket velkommen! De overtar nå den informasjonstjenesten vi etter evne tok på oss da tyskerne knebblet pressen og senere så godt de kunne sperret nyhetsformidlingen over kringkastingen. Vi har i denne tiden så langt vi har vært i stand til det, søkt å motvirke nazipropagandaen ved å gi et så fullstendig og korrekt inntrykk som det har vært oss mulig av den militære og politiske utvikling og formidle kontakten mellom utefront og hjemmefront og mellom Hjemmefrontledelsen og folket.

I den grad dette er lykkes oss, skyldes det ikke minst våre kjente og ukjente hjelpere som lojalt har tatt byrdene på seg med distribuering og materiall-leveranser og trått støttende til når det så farlig ut. Til alle vi ikke kan nå personlig, gir vi her vår varmeste takk for godt samarbeid. Vi kommer aldri til å glemme all den omsorg og forståelse som har omgitt oss, og som har gjort det mulig for oss å tjene vårt land ut fra våre forutsetninger. Vi vil også rette en takk - fulgt av vår dypeste respekt - til alle som med eller mot sin gode vilje har fått innblikk i vårt arbeid og holdt absolutt tett med det, til alle som har latt vare å bruke sin "sporsans" i vår lille by med de rett gjennomsiktige forholdene, til dem som har gjort sitt for å slå ihjel de ryktene de har hørt, og til dem som har latt vare å bringe dem videre.

Den åndelige mørkleggingen under nazistyret har gjort det klart at pressens oppgave og betydning er enda større enn vi før innså. Det er ikke bare pressen som i første rekke gir oss grunnlaget for tanker og meninger, en tilstrekkelig demagogisk presse kan i stor utstrekning diktere en ikke liten del av sin lesekrets deres oppfatning på meget vitale punkter. Ingen kan lenger være blind for at slik mer eller mindre ufrivillig tanketvang er i strid med demokratiets prinsipper. Vi har også lært at fortielse av ubekvemme kjensgjerninger kan være like skadelig som direkte forvrengning og løgn. Skal vi ha håp om en rolig og sund samfundsutvikling etter den totale mangelen på politisk skolering disse årene, må de krav den underjordiske pressen stort sett stilte seg om utvetydighet i uttrykk og absolutt ærlighet og lettfattelighet i framstillingen, ikke slappes.